

La llavor de la paraula

Josefina Pons i Puigcorbé, una poetessa per reivindicar

Per què escrivim poesia? Potser per omplir un buit, satisfer una mancança, poblar de forma momentània el camí insalvable entre la realitat, sempre migrada, i el desig, tothora inabastable.

RAMON ALABAU > TEXT

ARXIU FAMILIAR > FOTOS

Respirar és imprescindible, parlar és necessari, escriure és tot un luxe.

Carles Bau.

Josefina Pons i Puigcorbé nasqué a Palmerola (Ripollès). Filla de moliners, molt aviat es traslladaria a Moià, on viuria fins la seva mort, el 18 d'octubre de 2012. Atrreta pel fibló indefugible de la poesia des dels dotze anys, cursà els estudis de professorat de català a Òmnium Cultural de Manresa i rebé, a l'inici del seu quefer poètic, l'empremta de l'insigne professor Josep Ruaix i Vinyet i la influència de Josep Colet i Giralt, formador de poetes. Dotada d'una força de voluntat imbatible, obtingué una quarantena de premis literaris, aconseguí el mestratge als Jocs Florals de Barcelona de 1996 i als Jocs Florals de la Ginesta d'Or de Perpinyà de 1998, i veié publicats quatre poemaris: *Tremuja de versos* (1990), *Nadals de llum* (1995), *Espiga sonora* (2005) i *Ploma d'endreces* (2007).

Josep Ruaix, responsable del pròleg del seu primer llibre, diu de l'autora: «Per a mi, la poesia de Josefina Pons té l'encís de l'ànima femenina: aquella sensibilitat peculiar per descobrir el

detall, per detectar un sentiment esmunyedís, per valorar la persona, per polsar el batec de la vida, per il·lusionar-se, per somniar...». D'altra banda, Josep Colet ens convida i ens engresca a llegir-la: «I així ens deixa la poeta: trasbalsats, emocionats, admirats i exultants en recordar tots els poemes del llibre. Un llibre que, en el darrer vers, es farà rellegir perquè, a cada nova lectura, assolirem un grau més alt de melangia o felicitat. I si som afeccionats als fonaments de la preceptiva poètica, anirem descobrint mil i una filigranes estructurals en les seves composicions». Finalment, Florenci Crivillé i Estragués, amic personal de Josefina i autor del pròleg del seu darrer llibre, sentència: «La paraula excel·leix, pren

Dotada d'una força de voluntat imbatible, obtingué una quarantena de premis literaris

>> *Josefina Pons i Puigcorbé (Palmerola, 1941 - Moià, 2012).*

forma màgica i innovadora per reivindicar un atansament a les petites coses que també mouen el món i aporten sentit harmònic al fer i desfer de cada dia. La precisió del llenguatge poètic, sovint impregnat amb reflexos de sentiment cristià, esdevé un batec essencial i personal, teixit de coratge i d'esperances, que pretén amorosir els cantells del dolor o ultrapassa la càrrega literària fins a deixar-nos entrar en replecs escondits d'una extraordinària bellor».

>> A l'esquerra, Tremuja de versos, de Josefina Pons, i, a la dreta, casa Molí de Capdevila (Palmerola).

La temàtica de la seva poesia compon un ventall variat i acolorit. Canta l'encís de la vida rural («M'apar un gran castell la humil cabana»), la identificació amb la natura («Vull ser brancal d'avet o brot de farigola»), els mesos de l'any («El gener que dalt dels serrats estén la mantellina; el maig que ressuscita sembrant colors de llum en cada brot; el desembre quan se't gela l'heura, calla el verdum i per la carena s'enfila el fum d'una barraca de gent que brega»), la vellesa («Jo, ja ho sabeu, sóc arbre sense fulles, estiu mig revellit que es fa tardor») i l'acceptació de la mort («No has estat mai la vella de mal nom que arriba amb mala fe i alça la dalla: ets barca de bon port, ho sap tothom»). Escriu també poemes d'amor, un sentiment nodridor («Per l'escala del temps, quan la fosca em prenia vas donar-me claror») i tutelar («No tinc por de l'alba si tu ets estrella»). Esdevé el leitmotiv d'algun dels seus haikus: «Dius: "Estimar-te..." / Quina pluja de roses / plenes d'espines». No oblida tampoc personatges cabdals de la nostra cultura, com Pompeu Fabra («Sento tanta vergonya de tenir-lo tan lluny!») o Víctor Català («Mentre galopen segles tu dormiràs el son voltada de gavines, de veles i el non-non que et xiulen les onades, record d'una nadala»).

Compon poemes per als membres de la seva família, ja sigui el record fecund de la infantesa al costat del pare

enyorat («Qui pogués amb el temps retornar a l'albada primera, aquell niu tan teixit de brancam de la vostra tendresa»), la celebració meravellada de l'espòs («Com tot pagès que brega, saps què és el pedregam i la collita certa, i saps obrir el portal a tots aquells que cerquen a cercar del teu mas flassada i bona llesca») o la pèrdua sobtada del germà («Compartíem les minses benaurances: poc de tot, prou per viure i estimar»). Tanmateix, tothom té lloc dins la seva obra: un dansaire de sardanes, les puntaires del poble, el grup Quicarella poètic, la seva professora d'infància, un banderer dels Tres Tombs, una companya d'hospital, una bibliotecària... Escriu també molts poemes de circumstàncies per a tot un munt de gent que ella estima: amb motiu d'un casament, d'una primera comunió o d'una defunció.

En els seus poemes, hi trobem tota mena de tons. L'alè líric («Sóc pou i al

brocal hi filen aranyes de dissort»), l'embat patriòtic («Anys ha que callen els pobles, ja són muts els vilatans; les pedres d'aquesta terra ho diuen amb mots prou clars»), el gest reivindicatiu («Catalunya no és completa sense les terres del Nord»), el deix reflexiu («Assaguda al bassot del meu molí vaig molinant preguntes i respostes»), el consell pragmàtic («No creguis, pinsà novell, en cap poma camosina, que t'enganyarà amb la pell massa tendra i massa fina») o el neguit existencial («Quan podem, Senyor, somriure al maig quan el núvol de juny ens amenaça?»).

La Josefina ja no hi és, però resten les seves paraules, la seva dèria vital, la seva passió més pregona. Així ho afirmava: «Si fos un rei, / el meu tron donaria / per un poema».

«De rimes vaig teixint un cobrellit per somiar les nits de l'esperança», es consolava la poetessa. Amb emoció, sensibilitat, delicadesa, imatges càlides, rigor formal, mètrica, cadència i musicalitat, ens convoca a vèncer el fatídic *spleen*, tal com Baudelaire somiava aconseguir-ho: «Ben de matinada canta i sigues lliure, ben de matinada pren vaixell i somni i, a la teva vida, posa-li unes ales».

Per què escrivim poesia, ens preguntàvem. Potser per fer la realitat més intel·ligible i el món més habitable.

Ramon Alabau és professor.

La temàtica de la seva poesia compon un ventall variat i acolorit. Canta l'encís de la vida rural, la identificació amb la natura, els mesos de l'any...